

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่หลั่งไหลเข้ามาด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ที่มีอัตราการเจริญเติบโตโดยรวมในระดับสูง แต่ก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาทั้งด้านการกระจายรายได้ ปัญหาสังคม และปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ แนวทางในการพัฒนาประเทศจึงต้องเน้นการพัฒนาคคน โดยมุ่งให้ทุกคนมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และมีโอกาสในการร่วมพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ด้วยการใช้ การศึกษา เป็นรากฐาน เพราะ การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคคนนั้นเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องยาวนานตลอดช่วงชีวิตของคน แต่ช่วงระยะที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลต่อตัวบุคคลต่อไปก็คือ วัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี เพราะเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในวัยนี้จะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อมของเด็กที่จะพัฒนาคตนเองต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2534)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาลจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะส่งผลต่อชีวิตในภายภาคหน้าของนักเรียน การจัดการเรียนการสอนต้องมุ่งพัฒนานักเรียนทั้งตัว หมายถึงการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตพร้อมในทุกๆ ด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา แต่ในสภาพปัจจุบันขณะนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาล เน้นการให้ความรู้ด้านเนื้อหามากเกินไป ครูส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์การทำงานกับเด็ก การสอนยังคงเน้นการบอกหนังสือ โดยละเลยการพัฒนาบุคลิกภาพและการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก (คณะทำงานจัดทำแนวดำเนินการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา, 2536)

สภาพดังกล่าวส่งผลให้คุณภาพของการศึกษาอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง ความรู้ความสามารถของเด็กไทยโดยเฉลี่ยอ่อนลง ทั้งในด้านกระบวนการคิด ความรู้ทางวิชาการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539)

แนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว จึงควรให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวเด็ก เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะออกไปใช้ชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2535) ได้ทำการวิจัยพบว่า มี 5 ด้าน ดังนี้

1. เป็นผู้มีสุขภาพ มีสุขนิสัยที่ดี รักษาความสะอาด มีอัตราการเจ็บป่วยโดยเหมาะสมตามวัย
2. เป็นผู้มีความรู้ สามารถคิด กล้าคิด กล้าถาม กล้าพูด กล้าทำ รู้จักแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. เป็นผู้มีคุณธรรมโดยการปฏิบัติตามโอวาท 3 ของพระพุทธศาสนา และมีคุณธรรมต่าง ๆ ได้แก่ มีวินัย สติ กตัญญู เมตตากรุณา อุดม ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยัน และไม่เห็นแก่ตัว
4. เป็นผู้มีควมร่าเริงแจ่มใส เป็นมิตรต่อผู้อื่น มีกิจกรรมรยาแบบไทย ทั้งกาย วาจาใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักฟังตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักยืดหยุ่น และวางตนอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ
5. เป็นผู้มีควมริเริ่ม เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ รู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เห็นคุณค่าในศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รู้จักรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ที่จะทำให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) ซึ่ง มาสโลว์ (Maslow, 1970) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของสิ่งนี้ไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความต้องการอย่างหนึ่งของมนุษย์ หากได้รับการตอบสนองก็จะนำไปสู่ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง มีความเข้มแข็ง มีความสามารถเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ รู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อโลก แต่หากไม่ได้รับการตอบสนอง จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกมีปมด้อย และช่วยตนเองไม่ได้

การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองในเรื่องความสามารถ ความสำคัญ และการมีคุณค่า เป็นการพิจารณาตัดสินคุณค่าของตน แล้วแสดงออกให้เห็นในรูปของทัศนคติที่มีต่อตนเอง เป็นประสบการณ์ที่คนอื่นสามารถรับรู้ได้ โดยพิจารณาจากคำพูดและพฤติกรรม (Coopersmith, 1981)

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งของพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ (Coopersmith, 1981) คนที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะเป็นผู้มีความเชื่อมั่นในความ

สามารถ มีคุณค่า มีประสิทธิภาพ มีความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง บากบั่นมานะพยายาม เพื่อเอาชนะอุปสรรค สามารถเผชิญกับปัญหาอย่างยากลำบากซับซ้อน มีความกระตือรือร้นเพื่อให้ตนไปถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ยอมรับความจริง พุดถึงความสำเร็จ ความล้มเหลวหรือข้อบกพร่องต่างๆ ของคนได้อย่างตรงไปตรงมา ยอมรับฟังการวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตน กล้าแสดงออกถึงทัศนคติของตนอย่างเปิดเผย อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีอารมณ์ขัน กระฉับกระเฉงว่องไวมีชีวิตชีวา (Branden, 1985) มีความเชื่อมั่นในการรับรู้ การตอบสนองและการตัดสินใจของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อเอง ยอมรับความคิดเห็นของตน ยอมรับสภาพความเป็นจริง ยอมรับความคิดเห็นหรือเงื่อนไขที่แตกต่างจากตนได้ (Coopersmith, 1981)

นอกจากนี้ ในทางพระพุทธศาสนาก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ โดย พระธรรมปิฎก (เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ พระเทพเวที, 2531) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาตนเองของบุคคลนั้น เป็นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ในการดับทุกข์ ในการบรรลุถึงอสังขาร การที่จะทำได้ก็คือ เมื่อมีความเชื่อในศักยภาพของตนเป็นพื้นฐานแล้ว ก็มาปฏิบัติตามวิธีการแก้ปัญหา เพราะการพัฒนาตนก็คือการพัฒนาปัญญาให้มีความรู้ที่เข้าใจในเหตุ-ปัจจัยของกระบวนการแห่งเหตุผลที่มีในธรรมชาติ แล้วเอาความรู้นั้นมาใช้ประโยชน์

จากความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองดังกล่าว การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในหลายประเทศ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กเป็นอย่างมาก สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา บางรัฐได้กำหนดให้ การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญยิ่งของการจัดการศึกษา (Katz, 1994)

จากความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่พิจารณาได้จากลักษณะของผู้มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะเห็นว่าคุณลักษณะดังกล่าวนี้จะส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตของตนเองอย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่สร้างปัญหาให้แก่ผู้อื่น และสังคม จึงได้มีผู้ให้ความสนใจศึกษาหาวิธีในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น คูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1981) ได้เสนอหลักการในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง สรุปได้ดังนี้

การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลเกิดจาก

1. การได้รับการยอมรับนับถือ ได้รับการปฏิบัติที่ดีจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตของตน
2. การได้กระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับค่านิยมของตน

แบรดชอว์ (Bradshaw, 1981) เสนอหลักการในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตั้งนี้ การที่บุคคลจะเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นบุคคลควรได้รับประสบการณ์ในด้านใดด้านหนึ่งหรือมากกว่าใน 4 ด้านดังนี้

1. การได้รับประสบการณ์ การประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์หรือความคาดหวังของตน
2. การได้รับประสบการณ์ที่ได้แสดงอำนาจ หรือการมีอิทธิพลอยู่เหนือเหตุการณ์และบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเอง
3. การได้รับประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าและได้รับการเอาใจใส่จากบุคคลที่มีความสำคัญต่อตน
4. การได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมของตน

ฮามาเช็ค (Hamachek, 1991) เสนอแนวคิดในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองดังนี้ การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล สร้างขึ้นมาจากการประเมินตนเองและสิ่งที่ตนกระทำ ด้วยวิธีการประเมินส่วนตัวของแต่ละบุคคลว่า เป็นสิ่งที่ดี (Goodness) มีคุณค่า (Worthiness) หรือมีความสำคัญ (Significant) การตัดสินใจว่าสิ่งใดดีมีคุณค่า มีความสำคัญขึ้นอยู่กับ

1. การเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่นหรือสังคมรอบข้างในด้านความรู้ความสามารถ เพื่อให้ได้รับรู้ว่าตนเองเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ
2. ความต้องการประสบผลสำเร็จของตน
3. การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากบุคคลอื่นที่มีความสำคัญต่อตนเอง

แคทซ์ (Katz, 1993) เสนอหลักการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองโดยสรุปว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กจะเพิ่มขึ้นเมื่อเด็ก

1. ได้รับข้อมูลย้อนกลับทางบวกมากกว่าการให้คำชมที่ดูเหมือนเป็นการยกย่องแค่นั้น
2. ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เขาได้มีโอกาสตัดสินใจอย่างแท้จริง และกิจกรรมดังกล่าว จะต้องไม่เป็นกิจกรรมง่าย ๆ
3. ได้เข้าร่วมโครงการหรือการทำงานโดยมีส่วนร่วมในการริเริ่ม มีส่วนในการให้ความร่วมมือในการทำงานหรือโครงการ
4. ได้มีโอกาสพัฒนาเกณฑ์ในการประเมินผลงานของตน และมีโอกาสได้นำเกณฑ์นั้น มาใช้ในการประเมินผลงานของตนจริง ๆ

นอกจากนี้เด็กต้องได้รับการยอมรับ ผู้ใหญ่ต้องเคารพสิทธิของเขา พยายามให้เขามีความมั่นคงทางจิตใจด้วย

โดยสรุปแล้วแนวคิดเกี่ยวกับหลักการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองที่นักคิดด้านนี้ ได้เสนอไว้ พอสรุปได้ดังนี้ คือ

การเห็นคุณค่าในตนเองจะพัฒนาขึ้นเมื่อ

1. ได้รับรู้การยอมรับจากผู้อื่น

2. ได้ประสบผลสำเร็จและชื่นชมความสามารถ ความสำเร็จของตน
3. ได้เรียนรู้และยอมรับลักษณะที่ดีของตนและยอมรับข้อจำกัดของตน
4. ได้ใช้ความพยายามมุ่งมั่นในการทำงานเพียงลำพังและร่วมกับผู้อื่น
5. ได้รับข้อมูลย้อนกลับที่เป็นทางบวก
6. ได้ฝึกการยอมรับและเคารพผู้อื่น
7. ได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของตน
8. ได้ช่วยเหลือผู้อื่น
9. ได้ตัดสินใจและประเมินผลตนเอง

ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าองค์ประกอบที่จะส่งผลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองมี 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ องค์ประกอบภายในตัวบุคคล และองค์ประกอบภายนอกตัวบุคคล

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ความเห็นของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2533) ที่ว่า การศึกษามีใช้กระบวนการถ่ายทอดเท่านั้น แต่การศึกษาเกิดขึ้นจากกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการค้นคิด ทดลอง และจัดประเด็นข้อค้นพบ การมีปฏิสัมพันธ์และสัมผัสกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เราให้เกิดฉันทะในการเรียนรู้ต่อไป นักเรียนนักศึกษาในปัจจุบันต้องได้มีโอกาสฟังและเสวนากับผู้รู้จริง ได้รับความรู้ในลักษณะที่รู้แจ้งแทงตลอด ซึมลึกลงไป ในจิตใจ จะสามารถนำไป "ปรับปรุง" และ "คิดปรุง" ได้ เกิดภูมิปัญญาแล้วฉายออกมาเป็นความประพฤติ ความสามารถที่เด่นงาม

จากหลักการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองดังที่ได้สรุปไว้ และจากแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อที่จะหาวิธีการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองตามหลักการและแนวคิดดังกล่าว พบว่า วิธีการสอนแบบโครงการ (Project Approach) ในชั้นอนุบาล ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่กำลังได้รับความสนใจอยู่ทั้งในยุโรปและอเมริกา เป็นวิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ฮาร์ทแมน (Hartman, 1995) ได้ให้ความหมายของการสอนแบบโครงการ (Project Approach) ไว้ว่า โครงการ คือการศึกษาอย่างลุ่มลึกตามความสนใจของนักเรียนโดยนักเรียนเป็นผู้ตั้งคำถาม หาทางเลือกเพื่อแสวงหาคำตอบและเสนอผลการค้นคำตอบด้วยงานที่สร้างขึ้น โครงการแตกต่างกันตั้งแต่ขนาดใหญ่ใช้เวลา 3-4 สัปดาห์ หรือขนาดเล็ก 1 สัปดาห์ แต่จะใช้ขั้นตอนเดียวกัน คือเริ่มต้น (Start) ปฏิบัติให้บังเกิดผล (Implementation) และปรับเปลี่ยนเพื่อเสนอผลงาน (Transition) โดยมีกระบวนการ (Process of Project) ดังนี้

1. เลือกหัวข้อของโครงการ
2. สร้างทิศทางการทำงานตามโครงการ

3. ปฏิบัติ
4. รวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการ
5. สรุปประมวลผลและตัดสินหารูปแบบการนำเสนอผลงาน

แคทซ์ และ ชาร์ต (Katz and Chard, 1994) ได้ให้ความหมายของการสอนแบบโครงการว่า คือการศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องที่นักเรียนมีความต้องการและสนใจ จากสภาพแวดล้อมและสถานการณ์จริงที่อยู่รอบตัวเด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเรื่อง และเลือกคำถามที่ต้องการค้นคว้า วิธีการที่จะใช้ค้นหาคำตอบ และวิธีการเสนอคำตอบ หรือผลงานเมื่อค้นพบคำตอบแล้ว ด้วยตนเอง เช่น วาดเป็นภาพ ระบายสี แสดงละคร เป็นต้น

จากลักษณะดังกล่าว การสอนแบบโครงการในชั้นอนุบาล จึงเป็นการสอนที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังที่ แคทซ์ (Katz, 1993) กล่าวว่า เด็กเกิดมา โดยมีคุณลักษณะของนักวิทยาศาสตร์ติดตัวมาด้วย เด็กมีสมาธิในการศึกษาค้นคว้าสิ่งแวดลอมที่อยู่รอบตัวครั้งละนาน ๆ ครูสามารถใช้คุณลักษณะพิเศษอันนี้ของเด็กโดยใช้โครงการ (Project Work) ในการสอน ซึ่งเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้อภิปราย ตัดสินใจ ร่วมมือกับคนอื่น คิดสร้างสรรค์ ได้แย้ง ตอรอง ประนีประนอม และประเมินผลการปฏิบัติงานของตนด้วยตัวเอง ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กจะได้พัฒนาจากกิจกรรมต่าง ๆ ในการสอนแบบโครงการ

จากแนวคิดหลักการและกระบวนการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของตนเอง โดยครูมีบทบาทคอยรับความคิด การแสดงออกของผู้เรียนช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมทั้งเป็นการฝึกการทำงานร่วมกัน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ได้รับข้อมูลย้อนกลับ และได้ประเมินตนเองโดยการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยจึงพิจารณานำแนวคิดหลักการของการเรียนการสอนแบบโครงการมาปรับให้สอดคล้องกับวัย และพัฒนาการของเด็กอนุบาล โดยโครงการที่เด็กทำนั้นจะเป็นโครงการที่ดำเนินการภายใต้การช่วยเหลือแนะนำของครู

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการเห็นคุณค่าในตนเองจะสามารถเสริมสร้างขึ้นมาได้เมื่อ บุคคลผู้นั้น ได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของตน ได้ช่วยให้ผู้อื่นพ้นภัย ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นว่าเป็นผู้มีคุณค่า มีความสำคัญ มีความรู้ ความสามารถ ได้แสดงพฤติกรรมสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ได้รับข้อมูลย้อนกลับทางบวก ได้ตัดสินใจด้วยตัวเอง ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ตัดสินใจประเมินผลตนเอง ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสภาพการณ์ของการดำรงชีวิต ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน หรือที่อื่น ๆ แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก เฉพาะในสภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน เท่านั้น

ด้วยเหตุผลแนวคิดหลักการที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำวิธีการสอนตาม
แนวการสอนแบบโครงการมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าใน
ตนเองของเด็กวัยอนุบาล

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบ
โครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาล

สมมุติฐานการวิจัย

จอห์นสันและจอห์นสัน(Johnson and Johnson อ้างใน Katz, 1994)ได้ทำการศึกษาผล
ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบให้ความร่วมมือ(Cooperative Learning)พบว่า เด็กที่
เรียนตามแบบการเรียนการสอนแบบให้ความร่วมมือมีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง

เคลเลอร์ (Keller, 1992) ได้พัฒนาโปรแกรมการสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองบน
หลักการ การให้ความรัก ให้คุณค่าและพิจารณาว่าเด็กเป็นผู้มีความสามารถ ทำการทดลองกับ
เด็กอนุบาล และเกรด 1 รวม 64 คน ผลปรากฏว่าสามารถสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้
เกิดกับเด็กได้

จากงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีสมมุติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. เด็กกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบการสอนตามวิธีการสอนแบบโครงการเพื่อ
เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง มีการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการ
ทดลอง
2. หลังการทดลอง เด็กกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบการสอนตามวิธีการสอนแบบ
โครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้เข้า
ร่วมกิจกรรม

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ในโรงเรียนอนุบาล
วรรณสว่างจิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล ตัวแปรที่ศึกษา คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการเรียนการสอน

2.2 ตัวแปรตาม คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง

3. ใช้เวลาในการทดลองรูปแบบการเรียนการสอนทั้งสิ้น 12 สัปดาห์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

4.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเอง

4.2 แบบประเมินเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาการเรียนการสอน หมายถึง การสร้างแผนซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆที่จะใช้ในการจัดกระทำ เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเอง และแนวการสอนแบบโครงการ การพัฒนารูปแบบแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1.การพัฒนาและการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน 2.การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน 3.การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน จัดทำโดยการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กจากการทดลองสอน และประเมินเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบโครงการ หมายถึง แผนซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ คือ ความสำคัญและความเป็นมาของรูปแบบ หลักการวัตถุประสงค์ สาระของรูปแบบ กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล ตัวบ่งชี้การบรรลุเป้าหมาย และเงื่อนไขสำคัญ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กวัยอนุบาล เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยใช้ร่วมกับแนวและแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในช่วงกิจกรรมวงกลม กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม นำเสนอเป็นเอกสารประกอบด้วย เอกสารรูปแบบการเรียนการสอน เอกสารบทบาทและเทคนิควิธีการของครู และเอกสารตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวการสอนแบบโครงการ หมายถึง แนวการสอนที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ เป็นการศึกษาที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มเนื้อหา และใช้กระบวนการแก้ปัญหา แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ และระยะที่ 3 รวบรวมสรุป

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองในเรื่อง ความสามารถ ความสำคัญ และการมีคุณค่า เป็นการพิจารณาตัดสินคุณค่าของตน แล้วแสดงออกใน

รูปของทัศนคติ ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ซึ่งสังเกตเห็นได้จากพฤติกรรมภายใต้สถานการณ์การ
จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ใน 5 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวและการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
2. องค์ประกอบด้านการให้ความสำคัญแก่กลุ่ม
3. องค์ประกอบด้านความสำเร็จและล้มเหลว
4. องค์ประกอบด้านบทบาทในกลุ่มเพื่อน
5. องค์ประกอบด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

เด็กวัยอนุบาล หมายถึง นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จากโรงเรียนอนุบาลวรรณสว่างจิต
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

การสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนตามแนวและแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปี
ที่ 3 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในช่วงกิจกรรมวงกลม และกิจกรรมสร้างสรรค์
และเล่นตามมุม เนื้อหาที่สอนตามหน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลาสอนหน่วยละ 1 สัปดาห์ .

วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- 1.1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- 1.2 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอน
- 1.3 การสร้างเอกสารประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอน
- 1.4 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอน
- 1.5 การแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน

- 2.1 การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
- 2.3 การดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูล
- 2.4 วิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการเรียนการสอน

ดำเนินการประเมินรูปแบบการเรียนการสอน ใน 2 ลักษณะ คือ

1.การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้

2.การประเมินรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

- 2.1 เลือกกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2.2 สร้างเครื่องมือการประเมินรูปแบบ
- 2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบ
- 2.4 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการประเมิน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับครูที่จะจัดกระทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน และสามารถเสริมสร้างเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล
2. ได้แนวทางให้ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำผลการวิจัยไปปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง สำหรับนักเรียนในระดับชั้นอื่นต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย